

PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 115/22

2022 m. birželio 30 d., Liuksemburgas

Teisingumo Teismo sprendimas byloje C-72/22 PPU | *Valstybės sienos apsaugos tarnyba*

Pagal Sąjungos teisę draudžiamos Lietuvos teisės aktų nuostatos, pagal kurias, esant masiniam užsieniečių antplūdžiui, prieglobsčio prašytojas gali būti sulaikytas vien todėl, kad jis šalyje yra neteisėtai

Vis dėlto siekdama pateisinti sulaikymą valstybė narė, kurios neteisėtai šalyje esantis prieglobsčio prašytojas prašo tarptautinės apsaugos, iš esmės turi įrodyti, kad, atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes, jis kelia grėsmę nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai

2021 m. liepos 2 d. Lietuvos Respublika visoje savo teritorijoje paskelbė ekstremaliają situaciją. Ją paskelbus, 2021 m. lapkričio 10 d. dalyje šios teritorijos buvo įvesta nepaprastoji padėtis dėl masinio migrantų antplūdžio, konkrečiai – iš Baltarusijos.

2021 m. lapkričio 17 d. trečiosios šalies pilietis M.A. kartu su iš Lietuvos atvykusių asmenų grupe buvo sulaikytas Lenkijoje, nes neturėjo nei kelionės dokumentų, nei gyventi Lietuvoje ir Sąjungoje reikalingos vizos. M.A. buvo perduotas Lietuvos valdžios institucijoms; jos jį sulaikė, kol bus priimtas sprendimas dėl jo teisinės padėties. Praėjus kelioms dienoms po šio perdavimo M.A. nedelsdamas pateikė tarptautinės apsaugos prašymą, vėliau šį prašymą raštu pakartavo 2022 m. sausio mėn. Pastarasis prašymas buvo atmestas kaip nepriimtinas, nes buvo pateiktas nesilaikant Lietuvos teisės aktuose nustatytos tarptautinės apsaugos prašymų pateikimo tvarkos, taikomos esant ekstremaliajai situacijai dėl masinio užsieniečių antplūdžio¹. Pagal šiuos teisės aktus užsienietis, kuris į Lietuvą atvyko neteisėtai, neturi galimybės šios valstybės narės teritorijoje pateikti tarptautinės apsaugos prašymo. Šiuose teisės aktuose taip pat numatyta, kad, esant tokiai ekstremaliajai situacijai, užsienietis gali būti sulaikytas vien todėl, kad į Lietuvos teritoriją atvyko neteisėtai.

Tokiomis aplinkybėmis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, nagrinėjantis M.A. apeliacinį skundą dėl sprendimo jį sulaikyti, siekia išsiaiškinti, ar pagal Procedūrų² ir Priėmimo³ direktyvas draudžiamos tokios teisės aktų nuostatos.

Teisingumo Teismas skubos tvarka priimtame prejudiciniame sprendime pripažino, kad pagal Procedūrų direktyvą⁴ draudžiamos valstybės narės teisės normos, pagal kurias tais atvejais, kai yra įvesta karo padėtis ar nepaprastoji

¹ Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ X² skyriuje reglamentuojamas šio įstatymo taikymas, kai yra įvesta karo padėtis ar nepaprastoji padėtis arba paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio. Šio skyriaus 140¹² straipsnio 1 dalyje nurodytos vietos, kuriose galima pateikti tarptautinės apsaugos prašymą.

² 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (OL L 180, 2013, p. 60; toliau – Procedūrų direktyva).

³ 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96; toliau – Priėmimo direktyva).

⁴ Konkrečiai žr. Procedūrų direktyvos 6 straipsnį, kuriame įtvirtinta galimybė naudotis tarptautinės apsaugos suteikimo procedūra, ir 7 straipsnio 1 dalį, kurioje valstybėms narėms nustatyta pareiga užtikrinti, kad kiekvienas veiksnus suaugęs asmuo turėtų teisę prašyti tarptautinės apsaugos savo vardu.

padėtis arba paskelbta ekstremalioji situacija dėl masinio užsieniečių antplūdžio, neteisėtai šalyje esantys trečiųjų šalių piliečiai *de facto* netenka galimybės naudotis tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra šios valstybės narės teritorijoje. Teisingumo Teismas taip pat pripažino, kad pagal Priėmimo direktyvą⁵ draudžiamos valstybės narės teisės normos, pagal kurias tais atvejais, kai yra įvesta tokia padėtis arba paskelbta tokia situacija, prieglobsčio prašytojas gali būti sulaikytas vien todėl, kad jis šios valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai.

Teisingumo Teismo vertinimas

Pirma, dėl galimybės naudotis tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimo procedūra Teisingumo Teismas visų pirma pažymėjo, kad bet kuris trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės turi teisę prašyti tokios apsaugos valstybės narės teritorijoje, įskaitant jos pasienį ar tranzito zonas, net jeigu jis šioje teritorijoje yra neteisėtai. Šia teise siekiama užtikrinti, pirma, galimybę veiksmingai pasinaudoti tarptautinės apsaugos suteikimo procedūra ir, antra, teisės į prieglobstį, garantuojamos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 18 straipsnyje, veiksmingumą. Taigi konstatuotina, kad taikant nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai nagrinėjamą Lietuvos teisės nuostatą, kurioje numatyta, kad trečiosios šalies pilietis, neteisėtai esantis šalyje, vien dėl šios aplinkybės netenka galimybės paprašyti tarptautinės apsaugos Lietuvos teritorijoje po to, kai į ją atvyko, užkertamas kelias tokiam piliečiui realiai naudotis teise į prieglobstį.

Be to, Teisingumo Teismas konstatavo, kad negalima bendrai remtis grėsme viešajai tvarkai ar vidaus saugumui, galinčia kilti dėl masinio trečiųjų šalių piliečių antplūdžio, ir taip pagal SESV 72 straipsnį⁶ pateisinti tokios nuostatos.

Galiausiai pagal Procedūrų direktyvą⁷ valstybės narės gali nustatyti jų pasienyje taikomas specialias procedūras, kuriomis siekiama įvertinti tarptautinės apsaugos prašymų priimtinumą tais atvejais, kai prašytojo elgesys rodo, kad jo prašymas yra akivaizdžiai nepagrįstas arba juo piktnaudžiaujama. Šios procedūros leidžia valstybėms narėms prie Sąjungos išorės sienų vykdyti savo pareigas viešosios tvarkos palaikymo ir vidaus saugumo užtikrinimo srityje, nesant reikalo naudotis nukrypti leidžiančia nuostata pagal SESV 72 straipsnį.

Antra, dėl trečiosios šalies piliečio sulaikymo vien todėl, kad jis į valstybės narės teritoriją atvyko neteisėtai, Teisingumo Teismas visų pirma priminė, kad pagal Priėmimo direktyvą⁸ tarptautinės apsaugos prašytojas gali būti sulaikytas tik tada, kai, individualiai įvertinus kiekvieną konkretų atvejį, paaiškėja, kad tai būtina, ir jeigu neįmanoma veiksmingai taikyti kitų švelnesnių priemonių. Be to, šioje direktyvoje⁹ išsamiai išvardyti įvairūs sulaikymą pateisinantys pagrindai. Tai, kad tarptautinės apsaugos prašytojas valstybės narės teritorijoje yra neteisėtai, nėra vienas iš tokių pagrindų. Taigi trečiosios šalies piliečiui negali būti taikoma sulaikymo priemonė vien dėl šios priežasties.

Galiausiai dėl to, ar tokia aplinkybė gali pateisinti prieglobsčio prašytojo sulaikymą remiantis nacionalinio saugumo ar viešosios tvarkos užtikrinimo pagrindais¹⁰, esant nagrinėjamai išskirtinei situacijai dėl masinio užsieniečių antplūdžio, Teisingumo Teismas priminė, kad grėsmė nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai gali pateisinti prašytojo sulaikymą tik su sąlyga, kad dėl jo asmeninio elgesio kyla realus, tuo metu esantis ir pakankamai didelis pavojus pagrindiniam visuomenės interesui arba atitinkamos valstybės narės vidaus ar išorės saugumui. Atsižvelgiant į tai, negalima teigti, kad tarptautinės apsaugos prašytojo buvimo šalyje neteisėtumas savaime rodo tokią grėsmę. Taigi toks prašytojas iš principo negali kelti grėsmės šios valstybės narės nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai vien dėl to, kad jis valstybėje narėje yra neteisėtai. Ši išvada neužkertama kelio tam, kad šalyje neteisėtai esantis tarptautinės apsaugos prašytojas, atsižvelgiant į konkrečias jo pavojingumą patvirtinančias aplinkybes ir kartu į jo buvimo šalyje neteisėtumą, galėtų būti laikomas keliančiu tokią grėsmę.

⁵ Žr. Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 2 ir 3 dalis, kuriose reglamentuojamas prieglobsčio prašytojo sulaikymas.

⁶ Pagal šią nuostatą „[š]i antraštinė dalis [dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės] neatleidžia valstybių narių nuo pareigos palaikyti viešąją tvarką ir užtikrinti vidaus saugumą“.

⁷ Žr., be kita ko, Procedūrų direktyvos 43 straipsnį.

⁸ Žr. Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 2 dalį.

⁹ Žr. Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 3 dalį.

¹⁰ Žr. Priėmimo direktyvos 8 straipsnio 3 dalies e punktą.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

Visas sprendimo [tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Marta Osleja ☎ (+352) 4303 6005

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106

Likite su mumis!

